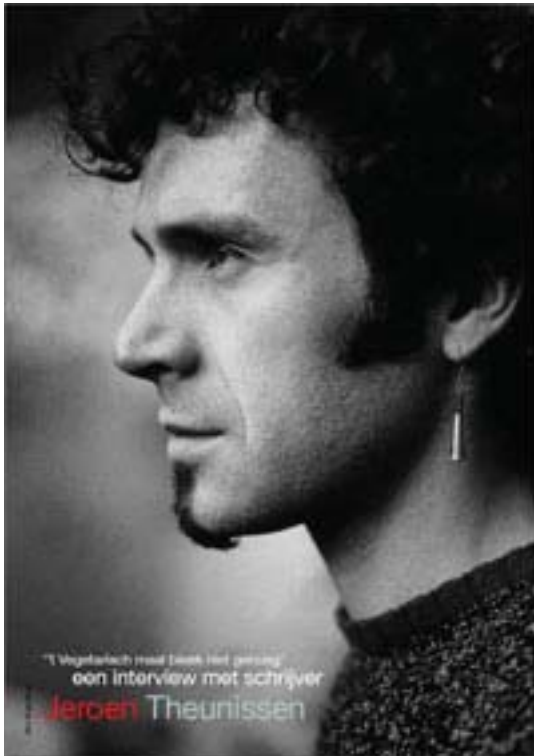

't Vegetarisch maalt bleek niet genoeg'

Omdat we zijn EVA-lidmaatschap in onze database ontdekten én omdat vegetarisme geregeld opduikt in zijn werk, vonden we dat het dringend tijd werd voor een interview met de jonge schrijver Jeroen Theunissen. Na zijn debuutroman De Onzichtbare, die hem onmiddellijk het etiket opleverde van 'gevaarlijk talent', vloeiden nog de dichtbundel

Thuisverlangen

en de roman

Het Einde

uit zijn pen.

EVA Magazine: Je romanpersonages eten vegetarische pasta's, koken met olijfolie, krijgen tofu voorgeschoteld, kopen volkoren broodjes met kaas en biogroenten, smullen ananasijs en proeven artisjok bij het tongzoenen. Vlees lijkt niet op hun menu te staan. Hebben we het bij het rechte eind als we achter de personages een schrijver vermoeden die het vegetarisme gunstig gezind is?

Ja, dat klopt. Ik ben geen volledige vegetariër, maar ik eet zo goed als geen vlees. Zelf koop en kook ik het nooit, tenzij heel af en toe als ik een oprisping van salamizin krijg. Dat komt misschien tweemaal per jaar voor, meer niet. Bij mijn ouders gebeurt het dat ik eens een stukje vlees eet, maar zeker als ik kijk naar de ecologische voetafdruk en hoe vlees geproduceerd wordt, ben ik niet echt geneigd het veel te eten.

In je debuutroman *De Onzichtbare* stoot het personage Anja in de bibliotheek op een folder met de titel 'Vegetarisme: traditioneel of trendy'. Wat is het voor jou: iets hips of iets voor geitenwollensokken?

Ik vind het geen van beide. Voor mij is vegetarisme geen punt meer in die zin dat ik het zou veroordelen of het als alternatief zou beschouwen of zoiets. Ik vind het gewoon normaal dat er in mijn omgeving veel vegetariërs zijn. Ik ben er zeker niet tegen, alhoewel ik er ook niet 100 % voor ben. Van mij hoeft niet plots de hele wereld vegetariër worden...

Het zijn twee jonge mensen, socialistisch links getint, die inkopen doen in de wereldwinkel enzovoort en binnen die leefwereld is vegetarisme iets heel normaals.

In het tweede verhaal in *Het Einde* beweert het ik-personage dat hij een idealist was 'die geen vlees at uit ecologische overweging, niet op vliegvakantie ging (toegegeven, ik had het geld ook niet), maar in bedreigde bossen kampeerde, spandoeken schreef, levende kettingen vormde, kampvuurmuziek maakte en volgens oud geworden hippiecrieten simpelweg te lang in een en dezelfde fase bleef hangen.' Hier associeer je vegetarisme dus blijkbaar wel vooral met het alternatieve milieu...?

Het zijn twee jonge mensen, socialistisch links getint, die inkopen doen in de wereldwinkel enzovoort en binnen die leefwereld is vegetarisme iets heel normaals. In mijn eerste boek daarentegen liet ik Herbert Danigs eerst vegetarische burgers eten, maar nadien veranderde ik dat in magere kippenfilets. Herbert is namelijk een zeer normale man en dan leken mij vegetarische burgers net iets té. Kippenfilets zijn bijzonder kleurloos, ook letterlijk, en pasten dus beter bij dat personage [lacht].

Marc Steen, de 33-jarige, maagdelijke en nochtans niet onknappe vrijwilliger uit *Het Einde*

ligt op een gegeven moment in de clinch met Lucy, die vegetarisme promoot om dierenleed te voorkomen. Met de argumenten van Peter Singer op zak, kaffert ze hem uit

voor speciecist, waarop Marc antwoordt dat dieren niet kunnen denken en er voor hem dus geen vuiltje aan de lucht is. Wat is jouw eigen visie in dit debat?

Ik zie zelf niet echt in wat er zo verkeerd is aan speciecisme. Waar trek je trouwens de lijn? Horen bonobo's er wel nog bij omdat ze zo sympathiek zijn en omdat hun DNA zo goed op het onze lijkt of niet? Hoort de kruisspin erbij of niet? Uiteindelijk is elke lijn die je trekt zeer arbitrair en kunstmatig. Ik ben ook geen aanhanger van de ethiek van Peter Singer. Zijn punt is steeds dat pijn slecht is, terwijl ik dat niet helemaal volg. Pijn maakt onlosmakelijk deel uit van de natuur en is in de natuur een veel belangrijker element dan bijvoorbeeld gebrek aan agressie. Velen beweren dat één van Peter Singers sterkste kanten is dat hij zo consequent doorredeneert, maar dat doet hij volgens mij net niet (anders is de betekenis niet duidelijk). Als hij de lijn zou doortrekken, zou hij moeten stellen dat hij tegen natuur is omdat natuur pijn inhoudt. Een soort natuurlijke cultuur waarbinnen alle dieren op een pijnloze manier naast elkaar leven, bestaat eenvoudigweg niet. In die zin vind ik het ook niet verkeerd om een dier te doden.

En als we de redenering zouden afzwakken tot 'het is goed om zoveel mogelijk pijn te vermijden'?

Tja, waarom is dat dan goed? Het gaat binnen zo'n ethiek opnieuw over dat 'alle', dat universele. Zoveel mogelijk pijn vermijden, waarom zou ik dat moeten doen? Ik kan dit niet volgen omdat ik weiger een universeel standpunt in te nemen. Als er pakweg een tsunami is, kan ik niet denken dat dat zo verschrikkelijk is, want ik ken die mensen niet, ik zie ze niet. Het is gewoon onmogelijk om al het leed van de wereld en dan ook nog de dierenwereld en de plantenwereld op je schouders te dragen. Het lijkt mij hypocriet of veeleer arrogant om te beweren dat je dat wel kan. Je kan niet leven zonder anderen pijn te doen, zonder te doden. Gewoon door het feit dat je bestaat, vernietig je een stuk natuur. Je leeft altijd een beetje ten koste van en dat kan je niet uitsluiten. Bovendien lijkt het leven mij soms te zinloos, te zeer een spel om echt een standpunt voor of tegen iets in te nemen en 'ervoor te gaan'.

Gewoon door het feit dat je bestaat, vernietig je een stuk natuur.

Ondanks die houding ben je zelf bijna-vegetariër. Waarom dan precies?

Dat is misschien een beetje tegen beter weten in. De mens heeft een cultuur opgebouwd bovenop de natuur, een soort tweede menselijke natuur laat ons zeggen. Hij heeft zich als het ware afgescheiden van de rest en heeft daarbij een groot stuk natuur vernietigd. Je kan geen stad bouwen zonder iets te vernietigen. Toch heeft dat andere, de natuur, ook een recht van bestaan als geheel. Als ik door bijvoorbeeld massa's vlees te eten meehelp aan de vernietiging van dat geheel door mijn grote ecologische voetafdruk, doordat regenwoud wordt gekapt om soja als veevoeder te kweken enzovoort, dan stoot dat me tegen de borst. Ik wil het geheel zoveel mogelijk rechten toekennen. Dat is echter nog iets anders dan te stellen dat het verkeerd is om een dier te doden. Binnen dat geheel komt nu eenmaal pijn en lijden voor. De aarde

waarop ik geboren ben is niet alleen maar goed en denken dat het allemaal goed moet zijn, lijkt mij niet correct en veeleer naïef. Ik beseef ook dat ik niet in staat ben te leven zonder anderen pijn te doen. Dat zou een soort zuiverheidsverlangen zijn dat niet gerealiseerd kan worden. Met andere woorden, ik hanteer eerder een holistische levensvisie. Dat lijkt mij interessanter en nuttiger dan de grenzen van het speciecisme op te zoeken.

Je kan geen stad bouwen zonder iets te vernietigen. Toch heeft dat andere, de natuur, ook een recht van bestaan als geheel.

Je volgt met andere woorden veeleer de ecologische argumentatie van je personage Marc Steen die vegetarisch eet omdat hij zijn persoonlijke emissie van CO2-gassen wil beperken?

Dat klopt, veeleer vegetarisme uit ecologische overwegingen dus.

De kraker uit *Het Einde* staat zeer cynisch ten opzichte van 'elke actie die maar enigszins een wereldverbeterende gedachte' voorstaat. Kan een vegetarische levenshouding volgens jou een verschil maken bij ecologische wereldproblemen?

Ja, dat denk ik wel. Zeker als nog een pak meer mensen vegetarisch eten. Maar of dat in de nabije toekomst zal gebeuren, weet ik niet. De meeste mensen beschouwen milieuvernietiging nog altijd als onbelangrijk, terwijl ik het zie als de vernietiging van datgene waaruit wij voortkomen. Misschien is er zelfs een soort heimwee aan gelinkt.

Toch ademt *Het Einde* de sfeer uit van sociaal engagement, zelfs tegen beter weten in. Vind je dat schrijvers sociaal geëngageerd moeten zijn in hun literaire werken?

Ja en nee. Ik geloof niet echt in een verhaal louter en alleen om het verhaal, enkel omwille van het entertainment. Een schrijver staat tenslotte in de wereld en schrijft over die wereld in de taal die hem overal omringt. Ik vermeld in *Thuisverlangen* het Vlaams Belang omdat dat nu eenmaal een belangrijke rol speelt in onze maatschappij, maar dit wil niet zeggen dat ik meteen ook politiek correct moet denken. Je kan niet verwachten van een schrijver dat die moet zeggen aan anderen wat ze wel of niet mogen doen. In

Het Einde

komen inderdaad nogal wat sociale problemen aan bod, maar ik geef nergens een antwoord. Ik

stel gewoon veel vragen en probeer er mijn weg in te vinden. Daarbij verdwaal ik misschien af en toe, net zoals mijn personages. De ideologische conclusie die met andere woorden uiteindelijk uit een boek spreekt hoeft niet dezelfde te zijn als mijn ideologische strekking. Het is misschien één facet van mijn persoonlijkheid dat ik hier doordenk. Zo zit er ook nogal wat van mijzelf in het personage Herbert Danigs, maar dat wil niet zeggen dat ik uiteindelijk net als dat personage een moord zal plegen.

Nog even over de vegetarische keuken zelf. Als je al expliciet het woord vegetarisch bij een maaltijd vermeldt in je boeken, gaat het doorgaans over deegwaren. Joost Helder, het personage uit het gelijknamige verhaal in *Het Einde*, heeft het zelfs over ‘een smakeloze vegetarische pasta’. Staat vegetarisme volgens jou synoniem voor weinig smaakvolle spaghettigerechten?

Nee, niet echt. Joost Helder is op dat moment niet echt in een vrolijke bui en loopt de duivenstronten op de standbeelden te tellen. Dan past een smakeloos vegetarisch gerecht beter bij zijn gemoedsgesteldheid. Het is uiteraard niet zo dat ik vegetarische deegwaren niet lekker vind. En het hoeft ook niet altijd spaghetti te zijn; ik heb het ook wel eens over tofu [lacht].

En hoe moeten we je pastiche op Karel van de Woestijnes gedicht in het tijdschrift *Revolver* opvatten? In de tweede strofe (De avond, zwavelverlicht als duizend verkavelingstraten/ is droeve bouwgrond voor mijn depressieverigheid;/ en 't vegetarisch maal dat wij met vrienden aten/ bleek niet genoeg.) lijkt je te poneren dat een veggie maaltijd de maag niet kan vullen...

Nee, dat bedoel ik er niet mee. Ik probeer hier een alternatief te geven voor wat de Leiestreek geworden is, namelijk een decadente verkavelingstoestand of zoiets. Bij dat alternatief hoort de vegetarische maaltijd, maar ook dat is blijkbaar niet genoeg. Mijn alternatief kan namelijk niet opboksen tegen hen die het landschap bepaalden, een landschap waarvoor ik niet kies. Het gaat er uiteindelijk over dat ik minder macht heb. Het is een bijna wanhopige vraag of mijn idealisme wel zin heeft...

Dit interview werd gepubliceerd in [EVA Magazine 23](#).